

СЕКЦІЯ 8 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.773.3

Аврамчук Л.А.

*доцент кафедри банківської справи
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

Гриценко І.О.

*студентка
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

PROSPECTS OF BANK DEPOSIT POLICY DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто теоретичні аспекти депозитної політики банків. Досліджено сутність та особливості депозитної бази банків. Проаналізовано динаміку та структуру депозитних операцій банків України. Виявлено, що головним інструментом розвитку банківської діяльності у сфері депозитних операцій є довіра населення до банківської системи загалом. Запропоновано шляхи підвищення ефективності надання депозитних операцій.

Ключові слова: депозит, депозитна політика банку, депозитні послуги, строкові депозити, інструменти реалізації депозитної політики.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены теоретические аспекты депозитной политики банков. Исследованы сущность и особенности депозитной базы банков. Проанализированы динамика и структура депозитных операций банков Украины. Выявлено, что главным инструментом развития банковской деятельности в сфере депозитных операций является доверие населения к банковской системе в целом. Предложены пути повышения эффективности предоставления депозитных операций.

Ключевые слова: депозит, депозитная политика банка, депозитные услуги, срочные депозиты, инструменты реализации депозитной политики.

ANNOTATION

The article discusses the theoretical aspects of bank deposit policy development. Investigated the essence and the features of the bank deposit policy. Analyzed the dynamics and structure of the deposit operations of banks in Ukraine. Discovered that the main instrument of banking activities in the field of deposit operations is a trust to the banking system as a whole. Suggested the ways of increasing the efficiency of deposit operations.

Keywords: deposit, bank deposit policy, deposit services, term deposits, deposit policy implementation tools.

Постановка проблеми. На сучасному етапі в Україні важливу роль у забезпеченні стабільного та ефективного функціонування банків відіграє формування економічно обґрунтованої політики банку, головною складовою частиною якої є депозитна політика, адже одним із головних завдань банків є формування ресурсної бази, яка створюється за рахунок вкладів населення та забезпечує фінансову стійкість і стабільність банківської установи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика депозитної політики банків розробляється економістами багатьох країн. Незважаючи на велику кількість досліджень проблем розвитку банківської системи та її депозитної політики, певні аспекти цієї проблеми залишаються невирішеними та підтверджують актуальність визначеного напрямку дослідження. В економічній літературі відомі зарубіжні дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів розвитку банківської депозитної політики, спроможної забезпечити ефективність фінансово-економічної діяльності банків. Зокрема, серед закордонних учених можна виокремити таких, як В.О. Белоусова, А. Бергер, Р. Деянг, Л. Местер, Дж. Пастор, С.В. Мойсеев, а серед українських дослідників слід назвати таких, як А.М. Герасимович, О.В. Лисенок, І.І. Д'яконова, І.О. Буднік, Н.П. Дребот, Р.А. Герасименко, І.М. Мельникова, М.В. Олексенко, О.В. Золотарьова.

Мета статті полягає у дослідженні депозитної політики банківських установ та проведенні аналізу депозитних операцій на ринку банківських послуг, а також визначенні перспектив розвитку депозитної політики банківських установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Депозитна політика банківської установи ґрунтується на дослідженні досягнутого рівня розвитку депозитних відносин банку з клієнтами і спрямована на їх удосконалення та розвиток.

Комерційному банку важливо розробляти депозитну політику насамперед тому, що це дає можливість регулювати, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами щодо зворотного руху коштів, а також управляти ними [1, с. 127]. Джерелами формування банківських депозитних ресурсів є тимчасово вільні кошти фізичних та юридичних осіб, а саме кошти населення, підприємств та організацій, залучені у формі вкладів, та інші кошти

клієнтів на поточних та інших рахунках банківських установ.

Сьогодні вкладники під час ухвалення рішення про розміщення ресурсів ураховують насамперед такі фактори:

- рівень процентної ставки по вкладах (чим надійніше банк, тим менше процентна ставка по депозитах);

- спектр депозитних продуктів (в останні десятиріччя чіткі межі між окремими категоріями депозитів розмиваються, виникають «гібридні» рахунки, що сполучають властивості різних видів депозитів, наприклад, рахунків до запитання і строкових вкладів);

- мережа установ банку та якість обслуговування клієнтів.

Розгалуженість мережі філій разом з високим рівнем сервісу, витрати часу на обслуговування одного клієнта, надання можливості користуватися електронними системами розрахунків і платежів, широкий спектр операцій позитивно впливають на вибір клієнтом банку [2, с. 67].

Для оцінки стану депозитних операцій вітчизняних банків проаналізуємо їх динаміку та структуру. Згідно з даними НБУ загальний обсяг депозитів в Україні на 1 січня 2016 р. становив 705,6 млрд. грн., із них депозити фізичних осіб склали 398,2 млрд. грн. (56%); депозити юридичних осіб – 307,4 млрд. грн. (44%) [3, с. 25].

Динаміка обсягу депозитів юридичних та фізичних осіб за 2015-2016 рр. відображена на рис. 1.

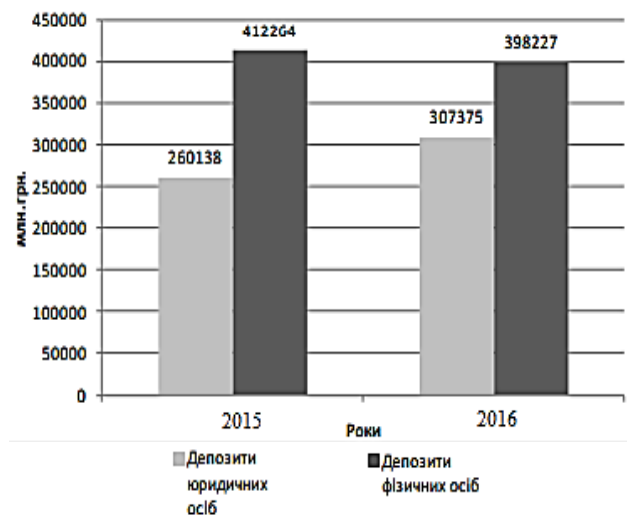

Рис. 1. Динаміка обсягу депозитів за 2015-2016 рр. [4]

Як бачимо, обсяг депозитів юридичних осіб збільшився на 47 237 млн. грн., що є позитивною тенденцією, а обсяг депозитів юридичних осіб дещо зменшився (на 14 037 млн. грн.). Таким чином, спостерігається поступове відновлення довіри населення до банківської системи.

Депозити поділяють на декілька видів: за економічною сутністю, за категорією вкладів, за

формою вилучення коштів тощо. На рис. 2 відображено структуру депозитів за строковістю.

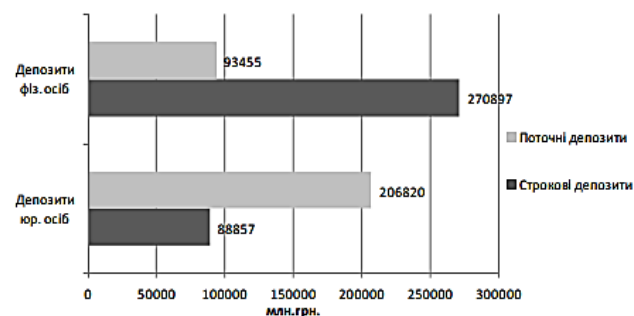

Рис. 2. Структура депозитів за строковістю на 1 листопада 2016 р. [4]

В Україні переважають строкові депозити, що становлять 359,8 млрд. грн. (55%), тоді як поточні депозити складають 300,3 млрд. грн. (45%). У структурі депозитів фізичних осіб переважають строкові депозити, а в юридичних – поточні.

На рис. 3 відображена структура депозитів за валютами. Станом на 1 січня 2016 р. валютна структура загального депозитного портфеля України на 55% (388,7 млрд. грн.) складалась із гривневих вкладів, а 45% (316,9 млрд. грн.) становили вклади в іноземній валюті.

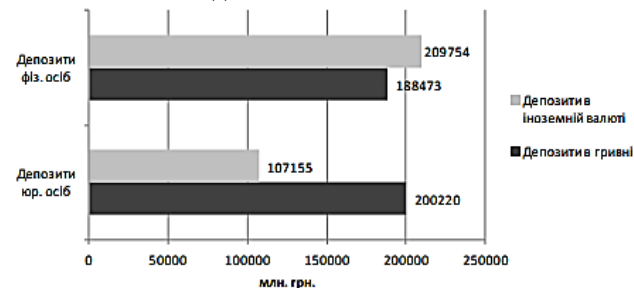

Рис. 3. Структура депозитів за строковістю на 1 січня 2016 р. [4]

У депозитному портфелі юридичних осіб гривневі вклади випереджають обсяг валютних, що пов'язано з відсутністю валютних доходів у більшості юридичних осіб-вкладників і високою часткою поточних депозитів. Депозитний ринок переживає повільне відродження після банківської паніки, викликаній військово-політичною невизначеністю, дефолтами банків та девальвацією національної валюти.

Зараз великої популярності набуло розміщення депозитів онлайн. Сьогодні це одна з найдоступніших та якісно реалізованих функцій, представлених в онлайн-послугах. Дистанційні вклади цікаві людям, які звикли берегти свій час і не бажають проводити його в очікуванні своєї черги. Послуга має низку переваг і водночас певні недоліки (табл. 1).

Депозити є основним джерелом нагромадження ресурсів банку, тому банкам необхідно постійно пропонувати нові депозитні продукти та умови вкладання коштів, підтримувати високу якість надання послуг, щоб утримувати

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання онлайн-депозитів

Переваги	Недоліки
Встановлення високої процентної ставки – маркетинговий хід банків для залучення клієнтів, що реалізується завдяки низькій собівартості проведеної операції.	Для моментальної реалізації послуги необхідно бути клієнтом банку і підключити інтернет-банкінг.
Максимально комфортні умови для вкладника.	Не всі банки здатні запропонувати такий сервіс.
Широкий спектр послуг.	За банкрутства фінансової установи можуть виникнути проблеми під час зняття грошових коштів.
Зрозумілий інтерфейс і легка комунікація.	
Безпека онлайн-рахунків, що забезпечується багаторівневими системами захисту, до яких входить необхідність вводу одноразового sms-паролю.	

наявну клієнтську базу та розширювати її. Для реалізації депозитної політики банк застосовує різні методи управління залученими коштами, які умовно поділяються на дві групи, а саме цінові та нецінові.

Крім того, банки вдаються до таких прийомів, як, наприклад, проведення лотереї серед клієнтів, безкоштовна розсилка виписок по рахунках, відкриття депозитів новонародженим як подарунок від банку, обладнання безкоштовних автомобільних стоянок біля банку, встановлення банкоматів у публічних місцях, проведення безготівкових розрахунків за допомогою пластикових карток, надсилання клієнтам привітань і подарунків до свят від імені керівництва банку.

Сьогодні досить перспективними інструментами реалізації депозитної політики є нові форми депозитів.

1) Now-рахунки. Вони поєднують у собі принципи зберігання і використання термінових вкладів та вкладів до запитання. Для клієнтів now-рахунки вигідні тим, що вони, як і вклади до запитання, дають змогу проводити розрахунки за допомогою документа, що є засобом платежу, а головне, now-рахунки, як і термінові вклади, дають право отримувати відповідний дохід. Окрім того, приватна особа може отримати кредит обсягом 50% від залишку на вкладі. Для банку now-рахунки привабливі тим, що кошти на них зберігаються протягом точно визначеного часу, тому можуть бути використані для довготермінових вкладень [5, с. 219].

2) Supernow-рахунки. Це рахунки, на які нараховують дохід за плаваючою ставкою. Такі види банківських вкладів умовно складаються з двох частин: витратно-прибуткової та строково-накопичувальної. Первісно нагромаджена сума витратно-прибуткової частини вкладу через певний термін (найчастіше через місяць) автоматично переводиться у строково-накопичувальну, після чого на неї нараховують відсотки. Нараховані за процентами кошти відразу ж повертаються до витратно-прибуткової частини вкладу. Клієнт має право в будь-який час повністю або частково зняти нараховані за процентами кошти, а також додати на рахунок будь-яку суму [5].

3) Рахунки «зв'язаних коштів». Вони об'єднують в єдине ціле різні рахунки: виписування чеків, безкоштовне чекове обслуговування, надання кредитних карток клієнтам, скорочення процентних нарахувань за окремими видами споживчого кредиту тощо. За користування цим рахунком клієнт щомісяця сплачує незначну фіксовану плату. Крім того, банк може визначати обсяг середнього або мінімального вкладу, за який плата не береться [6].

4) Структуровані депозити. Вони дають можливість надійно вкласти гроші й одночасно заробити більше, ніж у випадку традиційних депозитів. Наприкінці терміну вкладники отримують 100% від основної суми вкладу, але прибуток за депозитом залежить від того, як зростає або спадає один зі світових біржових індексів, курс акцій або валютний курс, до яких прив'язаний прибуток за депозитом.

Отже, сучасна депозитна політика банків потребує вдосконалення. Головними перспективами підвищення ефективності проведення депозитної політики можна назвати:

- активне використання процентної політики задля стимулювання розміщення коштів на різноманітні види депозитів;
- застосування досвіду зарубіжних банків щодо введення рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування (now-, supernow-рахунки);
- створення іміджу надійної універсальної установи;
- застосування прийомів маркетингу для підвищення конкурентоспроможності банківських депозитних продуктів;
- гнучка цінова та асортиментна політика банківських установ;
- упровадження новітніх банківських технологій та покращення за рахунок цього якості обслуговування клієнтів.

Висновки. Зростання обсягів депозитів свідчить про відновлення довіри до банківської системи. З метою вдосконалення депозитної політики та підвищення довіри до банківської системи необхідно стабілізувати та поліпшити економічну й політичну ситуацію в країні, підсилити стимулювання стабільного і тривалого зберігання заощаджень, а також банкам важ-

ливо брати до уваги зростання і диференціацію доходів населення, підвищувати якість обслуговування клієнтів та виходити на ринок із більш гнучкими депозитними продуктами. Ефективна реалізація депозитної політики вкрай важлива для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню банківської діяльності в процесі залучення грошових коштів та збереженню їх конкурентних переваг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Постанова НБУ від 31 жовтня 2008 р. № 639 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. – 2008. – Вип. 11.
2. Резнікова Н.О. Про специфіку фінансової кризи в Україні / Н.О. Резнікова // Персонал. – 2008. – № 11.
3. Основні показники, що характеризують стан грошово-кредитного ринку (за оперативними даними) за 2015-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Аналітичний огляд банків України. Депозити за 2015-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankografo.com>
5. Основні показники, що характеризують депозитний ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostobank.ua>
6. Депозитні операції банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostoinvesticii.com>